

ESIMESE ASTME KOHTU OTSUS
(Esimene koda, laiendatud koosseisus)

10. mai 2000*

Kohtuasjas T-46/97,

SIC - Sociedade Independente de Comunicação SA, asukoht Estrada da Outorela, Portugal, esindajad: C. Botelho Moniz ja P. Moura Pinheiro Lissaboni advokatuurist, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: advokaadibüroo A. May, 31 Grand-Rue,

hageja,

v

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: õigusnõunik G. Rozet ja A.M. Alves Vieira komisjoni õigustalitusest, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: komisjoni õigustalitus, C. Gómez de la Cruzi kontor, Wagner Centre, Kirchberg,

kostja,

keda toetavad

RTP - Radiotelevisão Portuguesa SA, asukoht Lissabon, Portugal, esindajad: M. Tinoco de Faria ja I. Jalles Lissaboni advokatuurist, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: advokaadibüroo Beghin and Feider, 56-58 Rue Charles Martel,

ja

Portugali Vabariik, esindajad: Euroopa ühendusi puudutavate asjade eest vastutava peadirektoraadi õigustalituse juhataja L. Fernandes, õigusnõunik M.L. Duarte ja sotsiaalse kommunikatsiooni instituudi nõuande- ja rahvusvaheliste suhete osakonna juhataja T. Ribeiro, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: Portugali Suursaatkond, 33 Allée Scheffer,

ja

Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriik, esindaja: R. Magrill, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: Ühendkuningriigi Suursaatkond, Boulevard Roosevelt 14,

menetlusse
astujad,

mille ese on hageja nõue tühistada (i) komisjoni 7. novembri 1996. aasta otsus, mis puudutab EÜ asutamislepingu artikli 93 (nüüd EÜ artikkel 88) kohaldamise menetlust riiklike telekanalite rahastamise valdkonnas ja millest hagejat teavitati 6. jaanuaril 1997. aastal, ning

(ii) samuti tühistada otsus, mis sisaldub väidetavalt komisjoni 20. detsembri 1996. aasta kirjas, mis käsitleb hageja kaebust RTP - Radiotelevisão Portuguesa SA vastu,

- Kohtumenetluse keel: portugali

EUROOPA ÜHENDUSTE ESIMESE ASTME KOHUS (esimene koda, laiendatud koosseisus),

koosseisus: president B. Vesterdorf, kohtunikud V. Tiili, A. Potocki, A.W.H. Meij ja M. Vilaras,

kohtusekretär: ametnik G. Herzig,

arvestades kirjalikus menetluses ja 30. novembri 1999. aasta kohtuistungil esitatut,

on teinud järgmise

otsuse

Menetluse aluseks olevad asjaolud

1 RTP - Radiotelevisão Portuguesa SA, mis enne oli riigiettevõtte, on alates 1992. aastast, kui lõppes Portugali riiklik audiovisuaalse valdkonna monopol, olnud riigi osalusega aktsiaselts. RTP on Portugali riikliku televisiooniteenuse kontsessioonäär ja juhib kanaleid 1 ja 2 ning portugalikeelset kanalit RTP Internacional. Kui Portugali eratelekanaleid rahastatakse ainult reklaamituludest, siis rahastatakse RTP-d lisaks reklaamituludele igal aastal veel riigi poolt seoses avalike teenuste osutamise kohustustega summas, mis aastatel 1992 kuni 1995 moodustas 15% kuni 18% iga-aastasest vahendite kogusummast.

2 SIC - Sociedade Independente de Comunicação SA on Portugali õiguse aluse asutatud kommertstelevisiooniga tegelev äriühing, kes on hallanud Portugali üht peamist eratelekanalit alates 1992. aasta oktoobrist.

Kaebused ja komisjoni haldusmenetlus

3 SIC esitas 30. juulil 1993. aastal komisjonile kaebuse (esimene kaebus), mis puudutas RTP kanalite rahastamismeetodeid ja palus tuvastada, esiteks, et Portugali Vabariigi poolt võetud meetmed RTP kasuks olid ühisturuga kokkusobimatud EÜ asutamislepingu artikli 92 (nüüd muudetuna EÜ artikkel 87) tähenduses ja, teiseks, et kaebuses nimetatud meetmetest eelnevalt teatamata jätmise tõttu rikuti EÜ asutamislepingu artikli 93 lõiget 3 (nüüd EÜ artikkel 88 lõige 3). Selles esimeses kaebuses hindas SIC, et riik oli 1992. aastal maksnud RTP-le 6 200 miljonit Portugali eskuudot ja 1993. aastal 7 100 miljonit Portugali eskuudot kompensatsioonina avalike teenuste osutamise kohustuste eest. Lisaks nendele toetustele esitas SIC kaebuse RTP-le antud registreerimistasudest vabastuse ja kontsessioonilepingu tingimustes kehtestatud investeerimisabi süsteemi kohta. Seetõttu palus SIC komisjonil algetada ametlik uurimismenetlus vastavalt asutamislepingu artikli 93 lõikele 2 ja anda Portugali Vabariigile korraldus peatada teatamata jäetud riigitoetuste maksmine kuni lõpliku otsuse tegemiseni.

4 Pärast esimese kaebuse esitamist toimus 3. novembril 1993. aastal komisjoni ametnike ja SIC esindajate vahel nõupidamine, kus SIC-l paluti esitada asjaomase turu kohta üksikasjalikumat informatsiooni.

5 SIC esitas nõutud informatsiooni 12. veebruari 1994. aasta kirjas. Lisaks sellele täiendas SIC kaebust, teavitades komisjoni esiteks sellest, et Portugali valitsus andis loa ümber korraldada hinnanguliselt 2 miljardi Portugali eskuudo suurune võlg Segurança Sociali (sotsiaalkindlustusamet) ees, millega kaasnes vabastus viiviseintressidest, ja teiseks sellest, et riik ostis RTP omandis oleva teleringhäälinguvõrgu kunstlikult tõstetud hinnaga ning, et seda võrku haldav avalik asutus tegi RTP-le maksesoodustusi. Olles seisukohal, et need meetmed kujutasid endast ühisturuga vastuolus olevat riigiabi, palus SIC, et ka nende kohta algatataks menetlus vastavalt asutamislepingu artikli 93 lõikele 2.

6 Vahetult enne seda, 1993. aasta detsembris, oli komisjon andnud väliskonsultantide ettevõttele korralduse teostada kogu ühenduse riiklike televisiooniettevõtete rahastamise analüüs ning teatanud hagejale, et see analüüs on otsustav tegur hageja kaebuse läbivaatamisel.

7 Hageja andis 15. märtsil 1994. aastal komisjonile uut teavet Portugali erinevate telekanalite vaatajate arvu kohta ja teatas komisjonile 14. aprillil 1994. aastal, et Portugali valitsus on RTP-le maksnud 7 145 miljoni Portugali eskuudo suuruse uue hüvitise 1994. aasta eest.

8 SIC palus 4. augusti 1995. aasta kirjas ametlikult komisjonil avaldada EÜ asutamislepingu artikli 175 (nüüd EÜ artikkel 232) alusel seisukoht tema kaebuse suhtes, eelkõige nõude suhtes algatada menetlus asutamislepingu artikli 93 lõike 2 alusel.

9 Komisjon teatas 16. oktoobril 1995. aastal SIC-le, et olles saanud 1993. aasta detsembris tellitud analüüsi esialgse versiooni, palus komisjon Portugali ametivõimudelt lisainformatsiooni, et uurida kohtuasja asutamislepingu artikli 92 alusel.

10 Komisjon sai 1. novembril 1995. aastal kõnealuse analüüsi lõpliku versiooni ja saatis selle koopia Portugali ametivõimudele märkuste esitamiseks.

11 Portugali ametivõimud andsid komisjoni poolt nõutud lisainformatsiooni kaebustes viidatud abimeetmete kohta 14. detsembri 1995. aasta kirjas.

12 SIC esitas EÜ asutamislepingu artikli 175 alusel tegevusetushagi, mis saabus mis saabus Esimese Astme Kohtu kantseleisse 19. detsembril 1995. aastal, ning kohtuasi registreeriti numbriga T-231/95.

13 Komisjon teatas 31. jaanuari 1996. aasta kirjas Portugali ametivõimudele, et võttes arvesse nende antud vastuseid, peab teatud küsimusi veel täpsustama. Komisjon palus neil esiteks esitada raamatupidamisandmed 1992. ja 1993. aastal RTP avalike teenuste kohustuste eest makstud toetuste kohta ja RTP Internacionali tegevuskulude kohta aastatel 1992 kuni 1995. Komisjon märkis seejärel, et pärast esialgset uurimist tundub, et maksuvabastused ja TDP võrguga seotud lubatud makseviivitused kujutavad endast riigiabi, mis kuulub asutamislepingu artikli 92 lõike 1 kohaldamisalasse. Seetõttu palus komisjon Portugali ametivõimudel teatada, kas kõnealune toetus tugineb nende arvates mõnele asutamislepingu artiklis 92 nimetatud erandile.

14 Portugali ametivõimud vastasid komisjonile 20. märtsi 1996. aasta kirjas.

15 Komisjon saatis 16. aprillil 1996. aastal Portugali ametivõimudele uue teabenõude, mis puudutas RTP-le antud maksuvabastusi ja tehtud maksesoodustusi ja millele ametivõimud vastasid 21. juuni 1996. aasta kirjas.

16 SIC esitas uue kaebuse (teine kaebus) 22. oktoobril 1996. aastal, milles palub tuvastada, et Portugali riigi poolt aastatel 1994 kuni 1996 RTP-le antud toetused olid ühisturuga kokkusobimatud samadel põhjustel, mis on toodud esimeses kaebuses. Teises kaebuses teatas SIC ka RTP-le 1994. aastal antud uutest toetustest, millest Portugali riik ei olnud teavitanud ja mis tulenesid RTP võlaemissiooniga seotud aktsiakapitali suurendamisest ja riigi garantiist. Seetõttu palus SIC komisjonil alustada ametlikku uurimismenetlust vastavalt asutamislepingu artikli 93 lõikele 2 ja anda Portugali Vabariigile korraldus peatada toetuste maksmine kuni lõpliku otsuse tegemiseni.

17 Komisjon teatas SIC-le 20. detsembri 1996. aasta kirjas, et RTP kohta esitatud teisest kaebusest tulenevalt palus komisjon Portugali ametivõimudelt teavet, mis puudutab RTP 1994. aastal toimunud aktsiakapitali suurendamist ja võlaemissiooni, 1996.-2000.a. ümberkorraldamiskava koostamist ja kultuuriministeeriumiga sõlmitud lepingut, millega toetati kinematograafiat. Kirja teises lõigus märkis komisjon lisaks järgmist: „Nende hüvitiste rahastamise osas, mida maksti ... RTP-le ajavahemikul 1994-1996, leiame, et need ei kujuta endast riigiabi, mis kuulub asutamislepingu artikli 92 lõike 1 kohaldamisalasse, samadel põhjustel, millele on viidatud [7. novembri 1996. aasta] otsuses, mille koopia saadame teile niipea kui Portugali ametivõimud on meile teatanud, milliseid konfidentsiaalseid aspekte ei või avaldada kolmandatele osapooltele.

18 Hageja sai 6. jaanuaril 1997. aastal koopia komisjoni 7. novembri 1996. aasta Portugali Vabariigile suunatud riiklike telekanalite rahastamist puudutavast otsusest.

Vaidlusalune otsus

19 Vaidlusalune otsus puudutab Portugali riigi poolt RTP kasuks võetud kuute liiki meetmeid.

20 Esimene liik meetmeid, mida uuriti, puudutab RTP-le aastatel 1992 kuni 1995 hüvitisena makstud toetusi. Vaidlusaluse otsuse kohaselt moodustavad need toetused, mis ulatuvad 6 200 miljonist Portugali eskuudost (umbes 36,5 miljonit eküüd) 1992. aastal kuni 7 125 miljoni Portugali eskuudoni (umbes 36,2 miljonit eküüd) 1995. aastal, 15-18% RTP aastasest tulust ning on ettenähtud sellistest avalike teenuste osutamise kohustustest tulenevate kulude rahastamiseks, mida eratelekanalid ei pea kandma. Need kohustused ja RTP saadud hüvitiste summad väljendatuna miljonites Portugali eskuudodes on järgmised:

	1192	1993	1994	1995
1. Kohustus edastada kogu mandriterritooriumi katvaid programme (erakanalid ei kata kogu territooriumi (kontsessioonilepingu punkt 4.2))	406.7	1312	500	1032.81
2. Programmide edastamine autonoomsetes piirkondades	3454	3486	1804	1992.166

(kontsessioonilepingu punkt 4.3)				
3. Audiovisuaalarhiivide säilitamine (kontsessioonilepingu punkt 7).	509	241.5	517	283.66
4. RTP Internacionali tegevus (kontsessioonilepingu punkt 6).	882.3	1517	2623	2729.116
5. Koostöö Aafrika riikidega, kus portugali keel on ametlikuks keeleks (kontsessioonilepingu punkt 8)	189.9	128.3	172	195.273
6. Usulised saated (eetriaaja õiguste loovutamine) (kontsessioonilepingu punkti 5.1 alapunkt f)	482	350	579	327.9
7. Delegatsioonid ja korrespondendid (kontsessioonilepingu punkt 5.1 alapunkt n)	797.8	658.6	800	504.27
8. São Carlose sihtasutus (riigiteater) (kontsessioonilepingu punkt 12.1.8)	...	50	55	60

21 Komisjon teostas hageja ja RTP esitatud 1993. aastat puudutavate arvude võrdleva analüüsi, et hinnata nende tegevuste kulusid. Komisjon väidab, et kaebuse esitaja kasutatud arvutamismeetod ei ole täpne [kusjuures] Portugali ametivõimude [esitatud] analüüsid ja mahud on palju usaldusväärsemad, eelkõige selles osas, kus [viimaseid] võrreldakse hüvitistega, mis saadi 1994. ja 1995. aastal, ehk perioodil, mil analüütiline raamatupidamine oli kohustuslik. Komisjon rõhutab, et ülemäärase hüvitise maksmise vältimine 1994. ja 1995. aasta on tagatud sellega, et kõnealust arvutust puudutavaid raamatupidamiseeskirju on kohaldatud avalike teenuste osutamise kohustuste kulude arvutamisel, ning Inspeccão-Geral de Finanças (rahanduse peainspektsioon) poolt teostatud järelevalvega.

22 Komisjon järeldab, et [nendest] ülekannetest tulenev rahaline eelis ei ületa seda, mis oli tingimata vajalik kontsessioonilepingus sätestatud avalike teenuste osutamise kohustuste täitmiseks.

23 1992. aasta osas märgitakse otsuses, et võttes arvesse kõnealuse finantseerimise mahtu ..., mis oli palju väiksem kui kahel järgneval aastal, ja selle jaotust, siis on võimalik ülemäärase hüvitise maksmine välistatud vaatamata sellele, et RTP ei esitanud raamatupidamisandmeid.

24 Hüvitiste osas leiab komisjon, et ei ole kahtlust avalike teenuste osutamise kohustuste täitmise kulude rahastamissüsteemi läbipaistvuses, kuna aastatel 1994 ja 1995 tagati selle süsteemiga, et riiklik rahastamine vastab avalike teenuste osutamise kohustuste täitmise tegelikele kuludele, ega ole kahtlust ka selles, et kõnealused meetmed ei sisalda abielemente; samadel põhjustel kehtib sama järeldus ka 1992. ja 1993. aasta kohta.

25 Teiseks, mis puudutab kaebuses viidatud maksuvabastusi, siis leiab komisjon, et RTP on tegelikult vabastatud ainult ettevõtte 1992. aasta asutamisaktiga seonduvatest registreerumistasudest ja -lõivudest summas 33 miljonit Portugali eskuudot. Vaidlusaluse otsuse kohaselt ei ole see vabastus riigiabi, kuna see vastab maksusüsteemi üldstruktuurile,

mille alusel ei ole dokumendi registreerimine vajalik, kui selle autentimine toimub seaduse alusel. Aktsiakapitali suurendamise ajal 1995. aastal maksis RTP vastupidiselt kõik maksud ja registreerimistasud, mida eraõiguslikud juriidilised isikud peavad sellisel juhul maksma.

26 Kolmandaks, mis puudutab RTP 2 189 miljoni Portugali eskuudo suurust võlga Segurança Sociali ees aastate 1983 kuni 1989 eest, siis väidab komisjon, et RTP ja Segurança Social sõlmisid algse kokkuleppe, kuna hindamis põhimõtete seaduslikkuse tõlgendamisel esines erinevusi ning selleks, et vältida kohtumenetlust, enne, kui lõpuks rahandusministeeriumi ja sotsiaalkindlustuse ministeeriumi 3. mai 1993.a ühisdekreediga lubati võlg ümber korraldada ning loobuda vastavatest trahvidest ja viivistest. Komisjon leiab, et see kokkulepe, milles loobutakse 1 206 miljoni Portugali eskuudo suuruse viiviseintressist ja nõustutakse palju väiksema kui hageja poolt nimetatud 2 miljardi Portugali eskuudo suuruse võla ümber korraldamisega, viitab sellele, et sotsiaalkindlustusasutus tegutses samamoodi nagu võlgu sisse nõudev eraettevõtja.

27 Neljandaks, selles osas, et Portugali riik omandas 1994. aastal RTP omandis oleva teleringhäälinguvõrgu 5 400 miljoni Portugali eskuudo eest, leiab komisjon, et see hind ei ole varjatud riigiabi, kuna see arvatati muuhulgas sõltumatu eraõigusliku asutuse eksperthinnangu alusel. Lisaks sellele võimaldab RTP poolt võrgu kasutamise eest makstav 2 000 miljoni Portugali eskuudo suurune aastatasu praegusel omanikul teenida investeeritud kapitalilt suurt tulu.

28 Viiendaks, asjaolu, et teleringhäälinguvõrgu uus omanik Portugal Telecom lubas tasu maksmisega hilineda ainult RTP-l ja mitte SIC-l, ei viita vaidlusaluse otsuse kohaselt sellele, et tegemist oleks abiga. Kuna Portugal Telecom ei loobunud viiviseintressist, mis 1996. aasta märtsis oli hinnanguliselt 398 miljonit Portugali eskuudot, ei vabastatud RTP-d tema tegevuse rahalistest tagajärgedest.

29 Kuuendaks, mis puudutab investeerimisabi, millele viidatakse RTP kontsessioonilepingu artiklis 14, mille alusel võib riik osaleda RTP tehtud investeeringutes, siis leiab komisjon, et vastavalt Portugali ametivõimude esitatud informatsioonile ei ole selles osas tehtud siiani mitte ühtegi makset.

Vaidlusaluse otsuse vastuvõtmisele järgnevad sündmused

30 Pärast vaidlusaluse otsuse vastuvõtmist loobus hageja kohtuasjas T-231/95 esitatud tegevusetushagist, mis seetõttu kustutati registrist Esimese Astme Kohtu 4. juuli 1997. aasta määruse alusel.

31 Komisjon teatas 21. aprilli 1997. aasta kirjas hagejale, et võtnud teadmiseks Portugali ametivõimude poolt esitatud informatsiooni, leidis komisjon, et teises kaebuses viidatud RTP aktsiakapitali suurendamine ja võlaemissioon 1994. aastal, leping kinematograafia toetamiseks ja 1996.-2000.a ümberkorraldamiskava ei kujuta endast riigiabi. Komisjon leidis, et kuna uusi asjaolusid ei ilmnenu, siis ei kavatsenud komisjon jätkata selle kaebuse uurimist.

Menetlus

32 Hagiavaldus esitati Esimese Astme Kohtu kantseleisse 3. märtsil 1997. aastal.

33 RTP, Portugali Vabariik ja Ühendkuningriik esitasid vastavalt 28. juulil, 5. augustil ja 18. augustil 1997. aastal Esimese Astme Kohtu kantseleisse avaldused paludes luba komisjoni nõuete toetuseks menetlusse astumiseks, ning Esimese Astme Kohtu teise laiendatud koja esimehe 13 novembri 1997. aasta määrustega see taotlus rahuldati. Ainult Ühendkuningriik ei esitanud menetlusse astuja seisukohti ega olnud esindatud kohtuistungil.

34 Kuna Esimese Astme Kohtu 21. septembri 1998. aasta otsusega määrati ettekandja-kohtunik Esimese Astme Kohtu esimesse kotta laiendatud koosseisus, siis määrati käesolev kohtuasi sellele kojale.

35 Ettekandja-kohtuniku ettekande põhjal otsustas Esimese Astme Kohus (esimene koda, laiendatud koosseisus) alustada suulist menetlust. Menetluse korraldusmeetmena paluti kohtuasja pooltel ja menetlusse astujatel vastata teatud küsimustele kohtuistungil. Komisjonil ja hagejal paluti esitada ka teatud dokumendid enne 13. novembrit 1999. aastal ja nad esitasid dokumendid määratud aja jooksul. Kuid 29. novembril 1999. aastal esitas hageja Esimese Astme Kohtu kantseleisse Supremo Tribunal Administrativo (kõrgem halduskohus) 16. juunil 1999. aastal tehtud otsuse koopiat. Kuna see dokument esitati hilinenult, siis ei võeta seda vastavalt komisjoni ja RTP märkustele käesolevas otsuses arvesse.

Poolte nõuded

36 Hageja palub Esimese Astme Kohtul:

- tühistada vaidlusalune otsus;
- tühistada komisjoni 20. detsembri 1996. aasta kirjas sisalduv otsus;
- anda komisjonile korraldus lisada vaidlusaluste otsuste aluseks olevad haldusdokumendid kohtutoimikule;
- jätta kohtukulud komisjoni kanda.

37 Hageja palub menetlusse astujate seisukohtade kohta esitatud märkustes Esimese Astme Kohtul:

- lükata menetlusse astujate asutamislepingu artikli 90 lõikel 2 (nüüd EÜ artikkel 86 lõige 2) põhinevad väited vastuvõetamatuse tõttu tagasi;
- jätta menetlusse astumise kulud menetlusse astujate kanda.

38 Komisjon palub Esimese Astme Kohtul:

- lükata hagi põhjendamatus tõttu tagasi;
- jätta kohtukulud hageja kanda.

39 RTP palub Esimese Astme Kohtul:

- lükata hagi põhjendamatus tõttu tagasi;

- jätta kohtukulud hageja kanda.

40 Portugali Vabariik palub Esimese Astme Kohtul:

- lükata hagi põhjendamatusesse tõttu tagasi;
- jätta kohtukulud hageja kanda.

Nõue tühistada 20. detsembri 1996. aasta kiri

Vastuvõetavus

Osapoolte argumendid

41 Komisjon, keda toetavad Portugali Vabariik ja RTP, leiab, et ainult vaidlusalune otsus saab ole hagi objektiks. 20. detsembri 1996. aasta kiri oli seevastu pelgalt teavitatus, mis ei saa olla hagi esemeks.

42 Oma vastuses möönab hageja, et 20. detsembri 1996. aasta kirja esimeses lõigus, mis puudutab muuhulgas aktsiakapitali suurendamist ja RTP võlaemissiooni, ei väljenda komisjon lõplikku seisukohta, vaid sellest teavitati hagejat komisjoni 21. aprilli 1997. aasta kirjas pärast käesoleva hagi esitamist.

43 Teisest küljest väidab SIC, et kirja teine lõik sisaldab meetet, mis võib olla hagi esemeks, kuna komisjon väljendab seal oma lõplikku seisukohta 1994-1996 aastal makstud kompensatsiooni õigusliku määratluse kohta. Seega on tegemist otsusega, millega jäeti rahuldamata SIC-i teine kaebus, mida põhjendati vaid viidates vaidlusaluse otsuse põhjendustele.

Esimese Astme Kohtu hinnang

44 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on aktid ja otsused, mis võivad olla tühistamishagi esemeks asutamislepingu artikli 173 (nüüd muudetuna EÜ artikkel 230) tähenduses, vaid sellised meetmed, millest tulenevad hageja huve puudutavad siduvad õiguslikud tagajärjed, mis toovad kaasa selge muudatuse tema õiguslikus seisundis (Esimese Astme Kohtu 30. septembri 1999. aasta määrus kohtuasjas T-182/98: UPS Europe vs. komisjon, EKL 1999, lk II-2857, punkt 39, ja seal viidatud kohtupraktika).

45 Tuleb meenutada, et komisjoni poolt riigiabi valdkonnas tehtud otsused on alati adresseeritud liikmesriikidele. Sama kehtib ka juhul, kui need otsused puudutavad riigi poolt võetavaid abimeetmeid, mille kohta on esitatud kaebus, et need meetmed kujutavad endast asutamislepinguvastast abi, ja komisjon keeldub menetluse algatamisest artikli 93 lõike 2 alusel, kuna leiab, et kaebuses esitatud meetmed ei kujuta endast riigiabi asutamislepingu artikli 92 tähenduses või, et need on ühisturuga kokkusobivad. Kui komisjon teeb sellise otsuse ja teavitab vastavalt hea halduse põhimõttele oma otsusest kaebuse esitajaid, siis on kaebuse esitaja esitatava tühistamishagi esemeks liikmesriigile adresseeritud otsus, mitte kaebuse esitajale saadetud kiri (Euroopa Kohtu 2. aprilli 1998. aasta otsus kohtuasjas C-367/95 P: komisjon vs Sytraval ja Brink's France, EKL 1998, lk I-1719, punkt 45 ja eespool viidatud otsus kohtuasjas UPS Europe vs. komisjon, punkt 37).

46 Nagu tunnistab hageja, ei sisalda 20. detsembri 1996. aasta kirja esimene lõik, mis puudutab teises kaebuses esitatud meetmeid (vt eespool punkt 17) komisjoni seisukohta. Selles ainult teavitatakse SIC-i, et Portugali ametivõimudele saadeti teabenõuded. Alles 21. aprilli 1997. aasta kirjas teatas komisjon SIC-le otsusest lõpetada nende meetmete uurimine. Seetõttu ei ole 20. detsembri 1996. aasta kirjal sellest seisukohast õiguslikke tagajärgi.

47 20. detsembri 1996. aasta kirja teise lõigu osas, mis puudutab RTP-le aastatel 1994-1996 hüvitistena makstud toetusi, tuleb tõdeda, et seal üksnes teavitatakse hagejat vaidlusaluses otsuses komisjoni võetud seisukohast selle kohta, kuidas neid meetmeid määratleda asutamislepingu artikli 92 alusel.

48 On tõsi, et vaidlusaluses otsuses võttis komisjon seisukoha üksnes RTP-le aastatel 1992-1995 makstud toetuste osas, uurimata 1996. aastal makstud toetust. Kuid käesolevas kohtuasjas ei saa 20. detsembri 1996. aasta kirja selle asjaolu alusel tõlgendada nii nagu see sisaldaks seda toetust puuduvat otsust. Kui komisjonile eitati kohtuistungil selle kohta küsimus, siis väitis komisjon, et ei olnud uuringu RTP-le 1996. aastal makstud toetust ning, et komisjon peab veel uurima teise kaebuse seda aspekti.

49 Kuna 20. detsembri 1996. aasta kiri oli pelgalt teavituseks, siis ei ole see oma laadilt meede, millest tulenevad hageja huve puudutavad siduvad õiguslikud tagajärjed, Seega tuleb hagi vastuvõetamatus tõttu tagasi lükata, kuna see on suunatud 20. detsembri 1996. aasta kirja vastu.

Otsuse tühistamist puudutav nõue

Väidete ese

50 Esiteks tuleb meenutada, et hageja väitis Esimese Astme Kohtu poolt kohtuistungil esitatud küsimusele, et ta ei nõua vaidlusaluse otsuse tühistamist selles osas, mis puudutab Portugali riigi poolt RTP omandis oleva teleringhäälinguvõrgu eest makstud ostuhinda, ega selles osas, mis puudutab RTP kontsessioonilepingu artiklis 14 viidatud investeerimisabi süsteemi. Kohtusekretär kandis selle vastuse protokollis.

51 Seetõttu tuleb otsuse tühistamisnõuet puudutavaid väiteid mõista nii, et neis nõutakse vaidlusaluse otsuse osalist tühistamist selles osas, milles see puudutab RTP kasuks võetud meetmeid, mis koosnevad aastatel 1992-1995 hüvitistena makstavatest toetustest, maksuvabastustest, maksesoodustustest teleringhäälinguvõrgu kasutamisel, Segurança Sociali ees oleva võla ümberkorraldamisest koos viiviseintressidest loobumisega.

Sisu

52 Tühistamisnõude toetuseks toob hageja välja kolm väidet: menetluseeskirjade rikkumine, põhjendamiskohustuse rikkumine ja asutamislepingu artikli 92 rikkumine.

Esimene väide: menetluseeskirjade rikkumine

53 Hageja menetlusdokumentides oli see väide algselt jaotatud kahte ossa, millest esimene viitas sellele, et rikuti põhimõtet, et hagejad tuleb esmalt ära kuulata esialgse uurimise staadiumis, ja teine asutamislepingu artikli 93 lõike 2 rikkumisele. Kuid vastates kohtuistungil Esimese Astme Kohtu küsimusele, mis puudutas väite esimese osa asjakohasust

pärast otsuse tegemist eespool viidatud kohtuasjas komisjon vs. Sytraval ja Brink's France, loobus hageja sellest väitest ja kohtusekretär kandis selle protokoll. Käesolevat väidet tuleb seega mõista nii, et see põhineb asutamislepingu artikli 93 lõike 2 rikkumisel.

- Osapoolte argumendid

54 Hageja väidab, et komisjonil oli asutamislepingu artikli 93 lõike 2 alusel kohustus algatada ametlik menetlus, arvestades esinevaid kahtlusi, mis komisjonil oli või oleks pidanud olema kaebuses nimetatud meetmete liigi suhtes, arvestades asutamislepingu artikli 92 lõiget 1.

55 SIC väidab esiteks, et on selge, et komisjonil olid tõsised kahtlused RTP-le antud maksuvabastuste ja maksesoodustuste osas, kuna pärast kahe ja pooleaastast uurimist ja Portugali ametivõimudelt vastuste saamist tõdes komisjon neile ametivõimudele adresseeritud 31. jaanuari 1996. aasta kirjas siiski, et „näib, et need meetmed kujutavad endast riigiabi” ja palus seega ametivõimudel tõendada nende kokkusobivust ühisturuga asutamislepingu artikli 92 lõike 3 alusel.

56 Teiseks, komisjon oleks seda enam pidanud kahtlema kaebuses nimetatud hüvitiste klassifikatsioonis asutamislepingu artikli 92 lõike 1 seisukohast võttes, et ühes 1994. aastal tehtud otsuses leidis komisjon ise, et Portugali valitsuse poolt riiklikule lennuettevõtjale makstud sarnane hüvitis kujutas endast riigiabi (komisjoni 6. juuli 1994. aasta otsus 94/666/EÜ TAP-i puudujäägi kompenseerimise kohta marsruudil Assooride ja Madeira autonoomsetesse piirkondadesse (EÜT 1994 L260, lk 27)). Lisaks sellele järeldeb Esimese Astme Kohtu 27. veebruari 1997. aasta otsusest kohtuasjas T-106/95: FFSA jt vs. komisjon, EKL 1997, lk II-229, et isegi juhul, kui eelis luuakse selleks, et vähendada avalikes huvides täidetud kohustustest tulenevaid kulusid, ei mõjuta see kõnealuse meetme klassifitseerimist riigiabina, ilma et see piiraks asutamislepingu artikli 90 lõike 2 kohaldamist, mida komisjon siiski vaidlusaluses otsuses ette ei näinud.

57 Kolmandaks, RTP poolt Segurança Socialile võlgnetava summa ümberkorraldamise ja viiviseintressist loobumise osas väidab hageja, et kui komisjon oleks andnud talle võimaluse kommenteerida Portugali valitsuse antud selgitusi, siis oleks komisjon saanud tuvastada, et tegelikult oli tegemist dekreediga lubatud erandliku võla maksetähtaja pikenduse andmisega, millest ainult RTP kasu sai. Argument, et võla maksetähtaja edasi lükkamine tulenes kahe ettevõtja suhetest on hageja väitel vale, kuna vaidluse aluseks olev probleem oli seotud maksustamist puudutavate Portugali õigusnormide tõlgendusega ja mõjutas kõiki maksumaksjaid.

58 Lõpetuseks, tõsiasi, et komisjonil kulus rohkem kui kolm aastat selleks, et kujundada esimene arvamus, näitab, et igal juhul on vaja alustada menetlust asutamislepingu artikli 93 lõike 2 alusel. Kuna komisjon ei suutnud seisukohta võtta pelgalt esialgse uurimise alusel, siis oleks ta pidanud algatama põhjaliku uurimise, nagu nõutud kohtupraktikas (vt eelkõige 20. märtsi 1984. aasta otsus kohtuasjas 84/82: Saksamaa vs. komisjon, EKL 1984, lk 1451, punkt 13). Kuigi võib nentida, et kohtupraktikas nõutav kahekuuline periood nõuetekohaselt teatatud abi esialgseks uurimiseks (vt eelkõige 11 detsembri 1973. aasta otsus kohtuasjas 120/73: Lorenz vs. Saksamaa, EKL 1973, lk 1471) ei ole tingimata kohaldatav juba rakendatavatele teatamata meetmetele, on komisjonil sellisel juhul siiski kohustus algatada menetlus põhjendamatu viivitusega (kohtujurist Sir Gordon Slynni ettepanekus kohtuasjas 223/85: RSV vs. komisjon, EKL 1987, lk 4617 ja 4646). Kui nendest meetmetest ei teatatud,

siis peaks komisjon hageja arvates kiiresti tegutsema, et mitte toetada teatamiskohustust mittetäitvaid riike.

59 Hageja rõhutab, et menetluse algatamisel oleks käesolevas kohtuasjas olnud olulised tagajärjed. Esiteks oleks see võimaldanud komisjonil kasutada kõiki vajalikke uurimismeetmeid selleks, et teha otsus kõiki asjaolusid teades. Teiseks oleks SIC-le kui kaebuse esitajale antud võimalus esitada oma märkused selleks, et tagada, et arvestatakse tema huvidega. Lõpetuseks, kuna komisjonil on ainuõigus otsustada, kas abi on kokkusobiv ühisturuga, siis on ta kohustatud võtma seisukoha kõikides kaebuses sisalduvate asjaolude suhtes.

60 Komisjoni argumendi vastu, mille kohaselt võiks hageja anda asja siseriiklikusse kohtusse, väidab hageja, et mistahes sellise menetluse algatamisel ei ole seost komisjoni kohustusega järgida asutamislepingu artiklis 93 sätestatud menetluseeskirju. Hageja rõhutab siiski, et on mitmeid kordi esitanud hagi Supremo Tribunal Administrativosse. Kuigi kohus tühistas alguses ministeeriumi otsuse, millega kinnitati RTP-le 1993. aastal eraldatud hüvitise summa, kuna riigi poolt kasutatud arvutusmeetmed ei olnud põhjendatud (13. veebruari 1996. aasta otsus), leidis Supremo Tribunal Administrativo täiskogu hiljem 23. juuni 1998. aasta otsuses, et see meede ei saa olla hagi esemeks. Seega ei saanud kohus teha otsust selle kohta, kuidas kaebuses seoses asutamislepingu artiklitega 92 ja 93 nimetatud meetmeid õiguslikult määratleda. Hageja väidab, et Portugali kohtus on menetlus pooleli ka teistes asjades, mis puudutavad hilisemaid hüvitisi ja võlgade kustutamist Segurança Sociali poolt.

61 Komisjon leiab, et ei ole kohustatud asutamislepingu artikli 93 lõike 2 alusel menetlust algatama, kui on tal on raskusi kõnealuste meetmete õigusliku olemuse määramisel. Asutamislepingu artikli 93 lõike 3 kohaselt kohustab menetluse algatamine liikmesriiki abi maksmise peatama ja lisaks on sellel kohustusel otsene mõju nii teatatud kui ka teatamata jäetud toetuse maksmisele (eespool viidatud kohtuotsus Lorenz). Väidetavate abimeetmete peatamisel võivad olla tõsised majanduslikud tagajärjed, kui hiljem leitakse, et need meetmed on ühisturuga kokkusobivad või isegi, et tegemist ei ole riigiabiga.

62 Kui hageja soovis, et Portugali ametivõimud peataksid kaebuses nimetatud toetuste maksmise, siis oleks õige olnud anda asi Portugali kohtusse, oodates kuni komisjon uurimismenetluse lõpuni viib. Isegi juhul, kui asja menetletakse paralleelselt komisjonis, on siseriiklik kohus üksikisikute õiguste kaitsmiseks pädev kontrollima liikmesriikide poolt võetud selliste meetmete kehtivust, millega rakendatakse toetusi, mille seaduslikkus on vaidlustatud (21. novembri 1991. aasta otsus kohtuasjas C-354/90: FNCE vs. Prantsusmaa, EKL 1991, lk I-5505; 11. juuli. 1996. aasta otsus kohtuasjas C-39/94: SFEI jt., EKL 1996, lk I-3547). Lisaks sellele on hageja oma kaebuses märkinud, et ta on esitanud RTP-le makstava väidetava toetuse vaidlustamiseks hagi siseriiklikusse kohtusse ning pöördunud ametivõimude ja konkurentsinäukogu poole.

63 Igal juhul leiab komisjon, et antud kohtuasjas ei ole tal olnud kohustust menetlust algatada.

64 Esiteks näitab komisjoni väitel Portugali ametivõimudele saadetud 31. jaanuari 1996. aasta kiri, et ei ole kahtlust selles, kas need maksuvabastused ja lubatud viivitused TDP võrguga seotud tasu maksmisel olid oma laadilt riigi poolt makstav abi. Lisaselgitusi paluti ainult selleks, et komisjon saaks võtta seisukoha, kas tegemist on riigiabiga. Komisjon leiab,

et kuna ei olnud esitatud asjaolusid otsuse tegemiseks vajalikuks olukorra nõuetekohaseks hindamiseks, siis ei saanud menetlust algatada ilma põhjaliku kaalutlemiseta.

65 Segurança Sociali poolt lubatud võla ümberkorraldamise klassifitseerimise osas rõhutab komisjon, et RTP-ga oli sõlmitud hiljem dekreediga kinnitatud leping selleks, et vältida kohtumenetlust teatud palgalisade, mille põhiseaduslikkusele vastavus on vaieldav, maksustamist puudutavate siseriiklike õigusnormide tõlgendamises.

66 Komisjon lisab, et SIC-i väide, mille kohaselt oleks menetluse algatamine võimaldanud komisjonil põhjendamatu kiirustamiseta võtta seisukoht ja arvestada paremini hageja huvidega, on vale. Komisjonil ei ole ainuõigust otsustada, kas tegemist on abiga, mistõttu ei jäetud hagejat ilma õiguslikust kaitsest pelgalt sellepärast, et ei algatatud menetlust, kuna hagejal oli võimalus pöörduda siseriiklikusse kohtusse. Lisaks sellele saab vaidlusalune otsus olla hagi esemeks.

67 Lõpetuseks märgib komisjon, et asjaolu, et esialgne uurimine võtab kaua aega, ei tähenda iseenesest, et tuleks algatada menetlus asutamislepingu artikli 93 lõike 2 alusel. Antud juhul ei jäänud komisjon tegevusetuks ja oleks olnud enneaegne algatada menetlust, omamata kogu informatsiooni Euroopa audiovisuaalse valdkonna üldprobleemide kohta ja siseriiklike ametiasutuste selgitusi.

68 Portugali Vabariik leiab, et komisjon peab algatama asutamislepingu artiklis 93 lõikes 2 sätestatud menetluse ainult siis, kui on kahtlusi selle suhtes, kas abimeede sobib ühisturuga kokku, kuid mitte siis, kui üksnes klassifitseeritakse meetmeid asutamislepingu artikli 92 alusel. Tõsiasi, et komisjonil tuleb klassifitseerimiseks teostada pikaajaline, keeruline ja pidev asjaolude uurimine, nagu käesolevas kohtuasjas, ei tähenda seda, et uurimise lõpuks järeldatakse, et tegemist on riigiabiga. Komisjon peaks otsustama, kas tal on piisavalt informatsiooni selleks, et keelduda klassifitseerimast meetet riigiabina, ja kasutada selleks tema meelest vajalikke vahendeid ja aega.

69 RTP toetab komisjoni argumenti ja leiab eelkõige, et konkurentsieskirju ei kohaldata teletööstusele, seega ei kohaldata vaidlusalustele hüvitistele asutamislepingu artiklit 92 ja neid ei kontrolli komisjon.

- Esimese Astme Kohtu hinnang

70 Asutamislepingu artikli 93 kontekstis tuleks eristada ühelt poolt esialgse uurimise etappi artikli 93 lõike 3 alusel, mille eesmärk on vaid võimaldada komisjonil esimese arvamuse kujundamist selles, kas kõnealune meede on riigiabi, ja asjaomase abi ühisturuga osalise või täieliku kokkusobivuse küsimuses, ja teiselt poolt sama artikli 93 lõikes 2 nimetatud uurimise ametlikku etappi. Ainult viimase uurimise raames, mis peab komisjonil võimaldama hankida juhtumi kõigi asjaolude kohta täielikku teavet, näeb asutamisleping ette komisjoni kohustuse küsida asjassepuutuvatelt isikutelt selgitusi (19.mai 1993. aasta otsus kohtuasjas C-198/91: Cook vs. komisjon, EKL 1993, lk I-2487, punkt 22; 15. juuni 1993. aasta otsus kohtuasjas C-225/91: Matra vs. komisjon, EKL 1993, lk I-3203, punkt 16).

71 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on artikli 93 lõikes 2 ettenähtud menetlus möödapääsmatu, kui komisjonil on tõsiseid raskusi hindamisel, kas abi on ühisturuga kokkusobiv. Seega võib komisjon piirduda riigiabi suhtes positiivse otsuse tegemisel artikli 93 lõikes 3 sätestatud uurimise esialgse staadiumiga üksnes siis, kui ta on esmase

uurimise lõpus veendunud, et see abi on ühisturuga kokkusobiv. Samas, kui see esmane uurimine veenis komisjoni vastupidises või ei võimaldanud ületada kõiki raskusi, mis tekkisid selle abi ühisturuga kokkusobivuse hindamisel, on komisjonil kohustus küsida kõiki vajalikke selgitusi ja algatada selles osas artikli 93 lõikes 2 ettenähtud menetlus (otsus kohtuasjas komisjon *vs.* Sytraval ja Brink's France, punkt 39 ja seal viidatud kohtupraktika).

72 Samuti tuleneb kohtupraktikast, et komisjon on kohustatud algatama asutamislepingu artiklis 93 lõikes 2 ettenähtud menetluse, kui esmane uurimine ei võimalda tal lahendada kõiki probleeme, mis on seotud küsimusega, kas talle kontrollimiseks esitatud riigipoolne meede kujutab endast riigiabi asutamislepingu artikli 92 lõike 1 tähenduses, kui komisjon ei ole suutnud ise kindlaks teha, et asjaomane meede on ühisturuga kokkusobiv, vaatamata sellele, et tegemist on abiga (15. septembri 1998. aasta otsus kohtuasjas T-11/95: BP Chemicals *vs.* komisjon, EKL 1998, lk II-3235, punkt 166).

73 Käesolevas kohtuasjas on selge, et komisjon on teinud vaidlusaluse otsuse ilma asutamislepingu artikli 93 lõikes 2 ettenähtud menetlust algatamata ja võtnud seisukoha, et need kuus liiki meetmeid, mis talle hindamiseks esitati, ei kujuta endast riigiabi asutamislepingu artikli 92 lõike 1 tähenduses. Samuti tuleb märkida, et komisjon ei kaalunud, kas need meetmed, kui neid klassifitseeritaks riigiabina, oleksid ühisturuga kokkusobivad kas asutamislepingu artikli 92 lõike 2 või 3 alusel või asutamislepingu artikli 90 lõike 2 alusel.

74 Seetõttu tuleb uurida, kas käesoleva hagi esemeks olevate nelja liiki meetmeid puudutavad hinnangud, millele komisjon esialgse uurimise lõppedes nende meetmete suhtes positiivse otsuse tegemisel tehes tugines, olid piisaval keerulised, et õigustada menetluse algatamist asutamislepingu artikli 93 lõike 2 alusel.

75 Mis puudutab Portugali riigi poolt RTP-le hüvitisena makstavaid toetusi, siis leidis komisjon vaidlusaluses otsuses, et need ei kujutanud endast riigiabi asutamislepingu artikli 92 lõike 1 tähenduses, kuna need olid ettenähtud RTP poolt võetud avalike teenuste osutamise kohustustega seotud tegelike kulude hüvitamiseks. Eelkõige tuleb meenutada, et aastatel 1993 kuni 1995 makstud hüvitiste osas võttis komisjon seisukoha, et [nendest] ülekannetest tulenev rahaline eelis ei ületa seda, mis oli tingimata vajalik kontsessioonilepingus sätestatud avalike teenuste osutamise kohustuste täitmiseks (vt eespool punkt 22). Komisjoni järeldus, et 1992. aasta hüvitis ei olnud riigiabi, tugines sellele, et ülemäärase hüvitise maksmine oli välistatud, kuna RTP-le sellel aastal makstud hüvitise summa oli väike (vt eespool punkt 23).

76 Asutamislepingu artikli 92 lõikes 1 on sätestatud: „Kui käesolevas lepingus ei ole sätestatud teisiti, on igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, ühisturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust”.

77 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt on selle sätte eesmärk ennetada, et liikmesriikidevahelist kaubandust mõjutaks ametiasutuse poolt ükskõik mis kujul antavad eelised, mis kahjustavad või võivad kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist (15. märtsi 1994. aasta otsus kohtuasjas C-387/92: Banco Exterior de España *vs.* Ayuntamiento de Valencia, EKL 1994, lk I-877, punkt 12 ja eespool viidatud otsus kohtuasjas SFEI, punkt 58).

78 Selleks, et hinnata, kas riigi võetud meede on abi, tuleb kindlaks teha kas toetust saav ettevõtja saab majandusliku eelise, mida ta ei oleks tavalistel turutingimustel saanud (eespool viidatud kohtuotsus SFEI, punkt 60; 29. aprilli 1999. aasta otsus kohtuasjas C-342/96: Hispaania vs. komisjon, EKL 1999, lk I-2459, punkt 41 ja 29. juuni 1999. aasta otsus kohtuasjas C-256/97: DM Transport, EKL 1999, lk I-3913, punkt 22).

79 Nagu komisjon ise vaidlusaluses otsuses märkis, saab käesolevas kohtuasjas RTP talle igal aastal hüvitiseks makstavatest toetusest rahalise eelise.

80 Samuti nähtub vaidlusalusest otsusest, et RTP-le aastatel 1992 kuni 1995 makstud toetused moodustasid 15-18% tema iga-aastasest vahendite kogusummast (vt eespool punkt 20), kusjuures RTP on samal ajal saanud reklaamituluseid nagu teised telekanalid, millega RTP reklaamiturul otseselt konkureerib.

81 Kuna komisjon leidis vaidlusaluses otsuses, et RTP-1 oli kõnealuste toetuste tõttu rahaline eelis, mis võib kahjustada olemasolevat konkurentsi teiste televisiooniettevõtjatega, siis on komisjonil olnud vähemalt tõsiseid raskusi, et tõestada väidet, mille kohaselt need meetmed ei kujuta endast riigiabi.

82 Tõsiasi, et vaidlusaluse otsuse kohaselt olid toetused ettenähtud ainult RTP poolt võetud avalike teenuste osutamise kohustustega seotud lisakulude hüvitamiseks, ei takista neid määratlemast abina asutamislepingu artikli 92 tähenduses.

83 Asutamislepingu artikli 92 lõige 1 ei erista riigiabi selle põhjuste ega eesmärkide alusel, vaid määratleb selle toime järgi (29. veebruari 1996. aasta otsus kohtuasjas C-56/93: Belgia vs. komisjon, EKL 1996, lk I-723, punkt 79; 26. septembri 1996. aasta otsus kohtuasjas C-241/94: Prantsusmaa vs. komisjon, EKL 1996, lk I-4551, punkt 20). Järelikult on riigiabi mõiste objektiivne mõiste, mis sõltub üksnes küsimusest, kas teatav meede annab ühele või mitmele ettevõtjale eelise, või mitte (Esimese Astme Kohtu 27. jaanuari 1998. aasta otsus kohtuasjas T-67/94: Ladbroke Racing vs. komisjon, EKL 1998, lk II-1, punkt 52).

84 Nagu ilmneb kohtupraktikast, tõsiasi, et ametivõimud on ettevõtjale andnud rahalise eelise ettevõtja poolt väidetavalt võetud avalike teenuste osutamise kohustustega seotud kulude hüvitamiseks, ei takista seda meedet klassifitseerimast abina asutamislepingu artikli 92 lõike 1 tähenduses, kuigi seda aspekti võib arvestada kõnealuse abi ühisturuga kokkusobivuse kaalumisel asutamislepingu artikli 90 lõike 2 alusel (eespool viidatud kohtuotsus EFSA, punktid 178 ja 199, mida kinnitas Euroopa Kohtu 25. märtsi 1998. aasta määrus kohtuasjas C-174/97 P: FFSA vs. komisjon, EKL 1998, lk I-1303, punkt 33). Tuleb märkida, et käesolevas kohtuasjas, erinevalt FFSA kohtuasjast, ei kohaldanud komisjon vaidlusaluses otsuses asutamislepingu artikli 90 lõikes 2 mainitud erandit ega a fortiori selles lõikes sätestatud eritingimusi, ega väidagi, et oleks seda teinud.

85 Sellest järeldub, et komisjonil on olnud tõsiseid raskusi selle hinnangu andmisel, mille alusel komisjon leidis, et RTP-le hüvitisena makstud toetused ei olnud abi, ning kuna ei tehtud kindlaks nende toetuste kokkusobivust ühisturuga, oleks komisjon pidanud nende raskuste tõttu algatama menetluse asutamislepingu artikli 93 lõike 2 alusel.

86 Teiseks leidis komisjon vaidlusaluses otsuses RTP-le antud maksuvabastuste ja tehtud maksesoodustuste osas, et need kaks liiki meetmeid ei ole samuti abi asutamislepingu artikli 92 lõike 1 tähenduses (vt eespool punktid 25 ja 28).

87 Seda vaatamata tõsiasi, et komisjon teatas Portugali ametivõimudele 31. jaanuari 1996. aasta kirjas, et pärast esialgset uurimist, tundub, et [need meetmed] kujutavad endast riigiabi, mis kuulub asutamislepingu artikli 92 lõike 1 kohaldamisalasse ja küsis neilt, kas nad pidasid neid meetmeid ühisturuga kokkusobivateks (vt eespool punkt 13).

88 Seega tuleb analüüsida, kas, nagu hageja väidab, komisjoni hinnang kõnealustele meetmetele ja see, et esialgse uurimise käigus paluti Portugali ametivõimudelt informatsiooni, viitab tõsistele raskustele, mis nõuavad asutamislepingu artikli 93 lõikes 2 sätestatud menetluse algatamist.

89 Kohtupraktikast nähtub, et pelgalt tõsiasi, et komisjoni ja asjaomase liikmesriigi vahel toimusid esialgse uurimise käigus arutelud, ning, et komisjon palus lisainformatsiooni talle uurimiseks esitatud meetmete kohta, ei saa iseenesest pidada tõendiks selle kohta, et komisjonil oli hindamisel tõsiseid raskusi (eespool viidatud otsus kohtuasjas *Matra vs. komisjon*, punkt 38). Kuid see ei välista võimalust, et esialgse uurimise käigus võib komisjoni ja asjaomase liikmesriigi vaheliste vestluste sisu viidata selliste raskuste olemasolule (eespool viidatud otsus kohtuasjas *Saksamaa vs. komisjon*, punkt 14).

90 Käesolevas kohtuasjas tuleb märkida, esiteks, et komisjoni 31. jaanuari 1996. aasta kirjale eelnevalt oli esitatud esimene kõnealuseid meetmeid puudutav teabenõue, millele Portugali ametivõimud olid vastanud 14. detsembri 1995. aasta kirjas. Samuti on vaieldamatu, et uus teabenõue esitati rohkem kui 30 kuud pärast seda, kui hageja oli 30. juulil 1993. aastal esitanud kaebuses teatanud RTP-le antud maksuvabastustest, ja peaaegu 24 kuud pärast seda, kui komisjoni teavitati RTP-le teleringhäälinguvõrgu haldamiseks volitatud avalik-õigusliku asutuse poolt tehtud maksesoodustustest. Lisaks sellele, nagu märkis komisjon 31. detsembri 1996. aasta kirjas, esitati see uus teabenõue pärast nende meetmete esialgset uurimist. Nendest asjaoludest lähtudes on selge, et selleks ajaks, kui eespool nimetatud kiri saadeti Portugali ametivõimudele, oli komisjon juba teostanud kaebuses esitatud meetmete esialgse uurimise kohtupraktika tähenduses.

91 Selles osas tuleb meenutada, et komisjon võib riikliku meetme, millest ei ole teatatud, seisukohalt, soodsa otsuse vastuvõtmiseks piirduda artikli 88 lõike 3 kohase esialgse staadiumiga üksnes juhul, kui ta võib esialgse uurimise lõppedes olla veendunud, et nimetatud meede kas ei kujuta endast abi asutamislepingu artikli 92 lõike 1 tähenduses, või juhul, kui see kvalifitseeritakse abiks, sobib see ühisturuga kokku (Esimese Astme Kohtu 15. septembri 1998. aasta otsus kohtuasjas *T-95/96: Gestevisión Telecinco vs. komisjon*, EKL 1998, lk II-3407, punkt 52 ja seal viidatud kohtupraktika).

92 Käesolevas kohtuasjas ilmneb komisjoni poolt Portugali ametivõimudele saadetud 31. jaanuari 1996. aasta kirjast, et esialgse uurimise lõpetamisel leidis komisjon, et RTP-le antud maksuvabastused ja tehtud maksesoodustused on käsitletavad riigiabina asutamislepingu artikli 92 lõike 1 tähenduses ning, selle asemel, et lõpetada menetlus nende meetmete suhtes positiivse otsusega, oli tal tõsiseid kahtlusi nende kokkusobivuse suhtes ühisturuga.

93 Sellist järeldust kinnitab ka järgmine, 16. aprilli 1996. aasta kiri, mille komisjon saatis Esimese Astme Kohtu kirjaliku järelepärimise järgselt Portugali ametivõimudele pärast teabenõudele vastuse saamist.

94 Esiteks, maksuvabastuste osas tõdes komisjon veel kord järgmist: „[See meede] kujutab endast riigiabi asutamislepingu artikli 92 lõike 1 tähenduses ja ... Portugali ametivõimud peavad seega teatama, kas see abi on õigustatud artiklis 92 ettenähtud erandite alusel.

95 Teiseks, RTP-le teleringhäälinguvõrgu kasutamisel tehtud maksesoodustuste osas palus komisjon teatada põhjused, miks RTP-le ja SIC-le kohaldatud tariifid olid erinevad, ja RTP poolt maksmisele kuuluv viiviseintresside summa, märkides, et TDP võrk on riigivara ja igasugune temapoolne soodne kohtlemine, mida turureegleid järgiv eraettevõtja ei kohaldaks, võib kujutada endast riigiabi. Selles osas tuleb märkida, et vastavalt kohtupraktikale ei võta ettevõtjale antud eelist täielikult ära asjaolu, et sellelt ettevõtjalt võidakse nõuda intresside ja viiviste maksmist vastutasuks olulise maksmise kergendamise eest. Sellised ettevõtjale meelevaldselt tehtud maksesoodustused kujutavad endast riigiabi, kui saadud majandusliku eelise suurust arvestades ei oleks see ettevõtja ilmselgelt saanud samasuguseid soodustusi kõnealuse avalik-õigusliku võlausaldajaga analoogselt olukorras olevalt eraõiguslikult võlausaldajalt (eelnimetatud otsus kohtuasjas C-256/97: DM Transport, punktid 21 ja 30).

96 Neil asjaoludel tuleb nentida, et pärast esialgset uurimist oli komisjonil hindamisel tõsiseid raskusi mitte ainult kõnealuste meetmete klassifitseerimisel abi mõiste suhtes, vaid ka nende ühisturuga kokkusobivuse määramisel, mistõttu oli ta kohustatud algatama asutamislepingu artikli 93 lõikes 2 sätestatud menetluse.

97 Kolmandaks, vaidlusalusest otsusest ilmneb, et 1993. aastal korraldati ümber RTP aastate 1983 kuni 1989 eest palgatõusu pealt sotsiaalkindlustusmaksete tasumata jätmisest tingitud 2 189 miljoni suurune Portugali eskuudo suurune võlg Segurança Sociali ees ning RTP vabastati viiviseintresside ja trahvide maksmisest. Komisjon leidis, et tegemist ei ole abiga, kuna see tulenes RTP ja Segurança Social vahel sõlmitud kokkuleppest, mille eesmärgiks oli vältida kõnealuste kindlustusmaksete seaduslikkust puudutavat kohtumenetlust. Komisjoni arvates tegutses Segurança Social samamoodi nagu analoogselt olukorras olev eraettevõtja.

98 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt on tõsi, et sotsiaalkindlustusmakseid koguv ametiasutus, kes lubab nende maksete hilinemisega tasumist, annab oma tegevusega sellisele hilinevale ettevõtjale arvestatava kaubandusliku eelise, kergendades tema suhtes koormust, mis tuleneb sotsiaalkindlustusskeemi tavapärasest kohaldamisest (eelnimetatud otsus kohtuasjas C-256/97: DM Transport, punkt 19). Tavaliselt kohaldatakse seda tüüpi võlgadele intresse, mis on mõeldud võlausaldajale võlgniku poolt oma kohustuse võlast vabaneda täitmise hilinemisega tekitatud kahju hüvitamiseks, st viivisintresse (eespool viidatud otsus kohtuasjas Hispaania vs. komisjon, punkt 48).

99 Samast kohtupraktikast nähtub, et kui ettevõtja ja sotsiaalkindlustusmakseid koguva avalik-õigusliku asutuse vahel sõlmitakse maksesoodustuste tegemist puudutavad kokkulepped, siis tuleb selle eeldatavasti avalik-õigusliku võlausaldajana tegutseva asutuse, tegevust võrrelda eraõigusliku võlausaldaja tegevusega, kes on oma võlgniku suhtes sarnases olukorras ning soovib talle võlgu olevaid summasid sisse nõuda (eelnimetatud otsus kohtuasjas C-256/97: DM Transport, punkt 25; otsus kohtuasjas C-342/96: Hispaania vs. komisjon, punkt 46). Seega ei saa välistada võimalust, et sotsiaalkindlustusameti ja tema võlgniku vahel sõlmitud tehingu puhul, millega soovitakse vältida kohtumenetlusega seotud ebakindlust, on toimitud nii nagu see on tavapärane eraõigusliku võlausaldaja puhul, kes soovib sisse nõuda talle võlgu olevaid summasid

100 Käesolevas kohtuasjas ilmneb vaidlusalusest kohtuotsusest, et nii nagu on väitnud hageja, ilma et komisjon talle vastu oleks vaielnud, sätestati võla ümberkorraldamine ning vastavatest trahvidest ja viivistest loobumine rahandusministeeriumi ja sotsiaalkindlustuse ministeeriumi ühisdekreediga, mitte Segurança Social ja RTP vahelise kokkuleppega. Nagu hageja on oma kaebuses rõhutanud, ei ole ka eitatud, et kaebuses viidatud määrust, millega tehakse erand sotsiaalkindlustust käsitlevatest õigusaktidest, ei ole kohaldatud teistele asjaomastele ettevõtetele.

101 Sellest jäeldub, et antud asjaoludel, kus komisjon tugines RTP-le antud eeliste heakskiitmisel ainult Portugali sotsiaalkindlustusorgani tegevusele, oleks komisjonil pidanud olema rohkem informatsiooni kaebuses esitatud meetme tegeliku olemuse kohta, et oleks võimalik käsitleda hageja poolt kaebuses esile toodud vastuväiteid. Neil asjaoludel oli komisjonil kohustus alгатada menetlus asutamislepingu artikli 93 lõike 2 alusel nii, et saades kõik vajalikud seisukohad, oleks komisjon saanud kontrollida oma hinnangu põhjendatust, mis ilma lisaselgitusteta tekitas tõenäoliselt tõsiseid raskusi.

102 Lõpetuseks tuleb märkida, et kohtupraktikast tuleneb, et tõsiasi, et kulutati tunduvalt rohkem aega kui EÜ asutamislepingu artikli 93 lõikega 3 ettenähtud eeluurimisele tavaliselt kulub, annab koos muude teguritega põhjust jäeldada, et EÜ asutamislepingu artikli 93 lõikele 2 vastava menetluse alгатamise vajalikkuse hindamine tekitas komisjonile tõsiseid raskusi (eelnimetatud otsus kohtuasjas 84/82: Saksamaa vs . komisjon, punktid 15 ja 17).

103 On tõsi, et komisjon ei pea olukorras, kui asjaomane riik ei informeerinud teda vaidlusalustest riiklikest meetmetest, teostama nende meetmete esialgset uurimist kohtuasjas Lorenz ettenähtud kahekuulise tähtaja jooksul (eelnimetatud otsus kohtuasjas T-95/96: Gestevisión Telecinco vs. komisjon, punkt 79).

104 See käsitus põhineb vajadusel võtta arvesse asjaomase liikmesriigi õiguspärist huvi, et lahendataks kiiresti nende meetmete seaduslikkus, millest komisjonile on teatatud. Seda ei toimu siis, kui liikmesriik on rakendanud meetmeid, millest ta ei ole komisjoni eelnevalt teavitanud. Kui sellel riigil on kahtlusi selles osas, kas kavandatud abi on riigiabi, siis võib ta oma huvide kaitseks teavitada komisjoni kavandatavatest meetmetest, mille puhul on komisjonil kohustus võtta seisukoht kahe kuu jooksul (eelnimetatud otsus kohtuasjas C-39/94: SFEI jt, punkt 48 ja otsus kohtuasjas T-95/96: Gestevisión Telecinco vs. komisjon, punkt 78).

105 Kuid juhul, kui huvitatud kolmas isik on komisjonile esitanud selliseid riiklikke meetmeid puudutava kaebuse, millest ei ole vastavalt artikli 93 lõikele 3 teatatud, on komisjon kohustatud selles sättes ette nähtud esialgses menetlusstaadiumis kontrollima seda kaebust riigiabi käsitlevate asutamislepingu alussätete hea haldamise huvides hoolikalt ja erapooletult (eespool viidatud kohtuotsus Gestevisión Telecinco, punkt 53; ja eespool viidatud kohtuotsus Sytraval ja Brink's France, punkt 62). Sellest tuleneb, et komisjon ei saa määramatult pikendada asutamislepingu artikli 92 lõike 1 alusel kaebuse esemeks olnud riiklike meetmete esialgset uurimist (eespool viidatud kohtuotsus Gestevisión Telecinco, punkt 74).

106 Käesoleval juhul tuleb märkida, et vaidlusalune 7. novembri 1996. aasta otsus võeti vastu rohkem kui 39 kuud varem, pärast esialgset menetlusstaadiumi, mis alгатati 30. juulil 1993. aastal, kui hageja esitas esimese kaebuse, ja igal juhul peaaegu 33 kuud pärast seda, kui hageja oma kaebust 12. veebruaril 1994. aastal täiendas.

107 Kohtupraktikat arvestades ületavad need ajavahemikud oluliselt perioodi, mis on tavaliselt vajalik esialgseks uurimiseks (eespool viidatud otsused kohtuasjas Saksamaa vs. komisjon, punkt 15; kohtuasjas Gestevisión Telecinco, punktid 80 ja 81; kohtujurist Lenzi ettepanek kohtuasjas Sytraval ja Brink's France, punkt 92), mille eesmärk on üksnes võimaldada komisjonil luua esimene arvamus tema hinnanguks esitatud meetmete klassifitseerimisest ja nende kokkusobivusest ühisturuga.

108 Kõiki neid kaalutlusi arvestades tuleb järelikult märkida, et komisjonil ei olnud esialgse menetluse lõppedes võimalik lahendada kõiki neid raskusi, mis on seotud küsimusega, kas tema hinnanguks esitatud meetmed kujutavad riigiabi asutamislepingu artikli 92 lõike 1 tähenduses. Kuna vaidlusaluses otsuses ei määratud kindlaks nende meetmete kokkusobivust ühisturuga, siis oli komisjonil kohustus algatada menetlus asutamislepingu artikli 93 lõike 2 alusel nii, et saades kõik vajalikud seisukohad, oleks komisjon saanud kontrollida oma hinnangu põhjendatust.

109 Kuna enne vaidlusaluse otsuse tegemist seda menetlust ei toimunud, siis tuleb vaidlusalune otsus tühistada selles osas, milles see puudutab Portugali riigi poolt RTP kasuks võetud meetmeid, mis koosnevad hüvitistena makstavatest toetustest, maksuvabastustest, maksesoodustustest teleringhäälinguvõrgu kasutamisel, võimetusest maksta sotsiaalkindlustusmaksid tuleneva võla ümberajatamisest koos viivistest loobumisega, ilma et oleks vaja otsustada hageja teiste väidete ja nõuete üle.

Kohtukulud

110 Esimese Astme Kohtu kodukorra artikli 87 lõike 2 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kodukorra artikli 87 lõike 3 alusel võib Esimese Astme Kohus määrata kulude jaotuse, kui osa nõudeid rahuldatakse ühe poole, osa teise poole kasuks.

111 Käesolevas kohtuasjas ei rahuldatud komisjoni nõuet lükata tagasi vaidlusaluse otsuse tühistamise hagi ning hageja nõuet tühistada 20. detsembri 1996. aasta kirjas väidetavalt sisalduv otsus. Kuid kuna osapoolte argumendid puudutasid sisuliselt vaidlusaluse otsuse seaduslikkust, siis on kohtuasja puudutataval asjaoludel õiglane lahendada asi nii, et komisjon kannab ise oma kohtukulud ning talt tuleb välja mõista kaks kolmandikku hageja kohtukuludest, v.a kulud, mis tekkisid hagejal seoses Portugali Vabariigi ja RTP menetluse astumisega.

112 Vastavalt Esimese Astme Kohtu kodukorra artikli 87 lõike 4 esimesele lõigule kannavad menetluse astunud liikmesriigid ja institutsioonid ise oma kohtukulud. Vastavalt sama lõike kolmanda lõigule võib Esimese Astme Kohus määrata, et teised menetluse astujad, välja arvatud liikmesriigid, Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigid, institutsioonid või EFTA Järelevalveamet, kannavad ise oma kohtukulud.

113 Komisjoni toetuseks menetluse astunud Portugali Vabariik ja RTP - Radiotelevisão Portuguesa SA kannavad ise oma kohtukulud, samuti kannavad nad ühiselt ja solidaarselt kaks kolmandikku hageja kuludest seoses nende menetluse astumisega

114 Ühendkuningriik, kes ei esitanud menetluse astuja seisukohti, kannab ise oma kohtukulud.

Resolutiivosa

Esitatud põhjendustest lähtudes

ESIMESE ASTME KOHUS (esimene koda, laiendatud koosseisus)

otsustab:

- 1. Jätta hagi vastuvõetamatuse tõttu rahuldamata osas, milles see on suunatud komisjoni 20. detsembri 1996. aasta kirja vastu.**
- 2. Tühistada vaidlusalune otsus selles osas, milles see puudutab Portugali riigi poolt RTP - Radiotelevisão Portuguesa SA kasuks võetud meetmeid, mis koosnevad hüvitistena makstavatest toetustest, maksuvabastustest, maksesoodustustest teleringhäälinguvõrgu kasutamisel, võimetusest maksta sotsiaalkindlustusmaksleid tuleneva võla ümberkorraldamisest koos viivistest loobumisega.**
- 3. Jätta komisjoni kanda tema enda kohtukulud ja mõista komisjonilt välja kaks kolmandikku hageja kohtukuludest, välja arvatud hageja kulud seoses RTP - Radiotelevisão Portuguesa SA ja Portugali Vabariigi menetlusse astumisega.**
- 4. Jätta Portugali Vabariigi, ja RTP - Radiotelevisão Portuguesa SA kanda nende endi kohtukulud, samuti jätta nende kanda ühiselt ja solidaarselt kaks kolmandikku hageja kuludest seoses nende menetlusse astumisega.**
- 5. Jätta Ühendkuningriigi kanda tema enda kohtukulud.**

Vesterdorf

Tiili

Potocki

Meij

Vilaras

Kuutatud välja avalikul kohtuistungil 10. mail 2000 Luxembourgis

H. Jung

Kohtusekretär

B. Vesterdorf

President